

TA'LIM MUASSASALARINI BOSHQARISHDA "TIME MENEJMENT"NING AHAMIYATI

Jumagulova Gulziya Madiyarovna

Qaraózek tumani 16- DMTT direktori

Annotatsiya: Mazkur maqolada ta'lim muassasalarini samarali boshqarishda time menejmentning ahamiyati, uning boshqaruv jarayonlariga ta'siri hamda o'quv-tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish va amalga oshirishdagi o'rni tahlil qilinadi. Shuningdek, rahbarlar va pedagoglar faoliyatida vaqtni to'g'ri taqsimlashning metodlari, muammolari va yechimlari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: ta'lim muassasasi, boshqaruv, time menejment, samaradorlik, rejalashtirish, tashkiliy jarayonlar.

Kirish

Bugungi globallashuv jarayonida ta'lim tizimi oldiga qo'yilgan talab va vazifalar tobora ortib bormoqda. Zamonaviy ta'lim muassasalarida nafaqat sifatli ta'lim berish, balki ta'lim jarayonini to'g'ri tashkil qilish, boshqaruv faoliyatini oqilona yo'lga qo'yish ham muhim ahamiyat kasb etadi. Bu jarayonda vaqt resursidan oqilona foydalanish masalasi dolzarbdir. Chunki vaqt – cheklangan va qaytarib bo'lmaydigan resurs bo'lib, uni to'g'ri boshqarish har qanday sohada samaradorlikni ta'minlaydi. Ayniqsa, ta'lim muassasalari rahbarlari uchun vaqtni rejalashtirish va uni unumli taqsimlash – tashkilotning umumiy muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy omillardan biridir.

Ta'lim muassasasida ko'plab tashkiliy, ma'muriy, o'quv-tarbiyaviy va ijtimoiy-ma'naviy ishlar amalga oshiriladi. Ushbu jarayonlarni samarali yo'lga qo'yish uchun rahbar, o'qituvchi hamda boshqa xodimlarning o'z vaqtini oqilona boshqarishi talab etiladi. Aks holda, vaqtning noto'g'ri taqsimlanishi, ortiqcha byurokratik ishlarga berilib ketish, vazifalarning ustuvorlik darajasini noto'g'ri belgilash kabi holatlar ta'lim sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu bois, ta'lim muassasalarida time menejmentni to'g'ri joriy qilish bugungi kunda dolzarb mavzuga aylanmoqda.

Time menejment tushunchasi va mohiyati

Time menejment (vaqtni boshqarish) – inson faoliyatida mavjud vaqt resurslaridan oqilona foydalanish, ustuvor vazifalarni to'g'ri aniqlash va belgilangan muddatda samarali natijaga erishish san'atidir. Bu atama, asosan, biznes va menejment sohalarida keng qo'llaniladi, biroq ta'lim tizimi uchun ham juda muhim ahamiyat kasb etadi. Ta'lim muassasasida rahbarning vaqtni samarali taqsimlashi nafaqat uning shaxsiy faoliyatiga, balki butun pedagogik jamoa va o'quvchilarning ish unumdorligiga ham ta'sir ko'rsatadi.

Time menejment faqatgina kunlik reja tuzish emas, balki strategik va taktik rejalashtirishni o'z ichiga oladi. Masalan, maktab direktori bir o'quv yiliga mo'ljallangan strategik reja tuzishi mumkin, biroq haftalik va kunlik faoliyatini shu rejaga asoslangan holda aniq tashkil etishi talab etiladi.

Ta'lim muassasasini boshqarishda vaqtni to'g'ri taqsimlash zarurati

Ta’lim muassasasi boshqaruvi ko‘p qirrali va murakkab jarayon hisoblanadi. Unda turli xil faoliyat yo‘nalishlari uyg‘unlashadi:

- O‘quv jarayonini rejalashtirish va nazorat qilish.

Dars jadvali, to‘g‘rak mashg‘ulotlari, fan olimpiadalari va turli tadbirlarni tashkil qilishda vaqtni to‘g‘ri taqsimlash muhimdir. Aks holda, ortiqcha yuklama o‘qituvchi va o‘quvchilar uchun stress manbaiga aylanadi.

- Kadrlar faoliyatini muvofiqlashtirish.

Pedagoglar va texnik xodimlarning ish yuklamasi adolatli taqsimlanishi, majlis va yig‘ilishlar ortiqcha vaqt olmaydigan tarzda tashkil qilinishi kerak. Ko‘pincha, vaqtni noto‘g‘ri boshqarish natijasida o‘qituvchilar ortiqcha byurokratiya va hujjat ishlari bilan band bo‘lib qoladilar.

- Ma’muriy boshqaruv faoliyati.

Rahbarning asosiy vazifalaridan biri – hujjatlarni yuritish, yuqori tashkilotlarga hisobot berish va tashkiliy ishlarni amalga oshirishdir. Agar bu jarayon tizimli va jadval asosida olib borilmasa, asosiy faoliyat – ta’lim-tarbiya jarayoniga yetarlicha e’tibor qaratilmay qolishi mumkin.

- O‘quvchilar va ota-onalar bilan ishlash.

Individual suhbatlar, tarbiyaviy tadbirlar, ota-onalar yig‘ilishlari vaqtni to‘g‘ri rejalashtirishni talab qiladi. Vaqt yetarli bo‘lmasa, bu ishlarning sifati pasayadi va ularning samaradorligi kamayadi.

Time menejmentning afzalliklari

Ta’lim muassasalarida vaqtni boshqarishning to‘g‘ri yo‘lga qo‘yilishi quyidagi natijalarni beradi:

- Ta’lim sifatining oshishi. Rahbar va pedagoglarning vaqtni oqilona taqsimlashi natijasida darslar samarali, tadbirlar esa puxta o‘ylangan holda o‘tkaziladi.
- Ish samaradorligining ortishi. O‘qituvchilar ortiqcha vaqtni hujjat to‘ldirish yoki keraksiz majlislarda sarflamaydi. Natijada, asosiy vazifa – bilim berishga ko‘proq vaqt ajratiladi.
- Stress darajasining pasayishi. Rejalashtirilgan va tizimli ish stressni kamaytiradi, ishchi muhitni sog‘lomlashtiradi.
- Uzoq muddatli maqsadlarga erishish. Vaqtni to‘g‘ri taqsimlaydigan rahbarlar nafaqat qisqa muddatli vazifalarni, balki maktab yoki kollejning rivojlanish strategiyasini ham samarali amalga oshirish imkoniga ega bo‘ladilar.

Amaliy qo‘llash yo‘llari

Time menejment nazariyasi amaliyotda quyidagi usullar orqali joriy qilinishi mumkin:

Ustuvorliklarni belgilash (Eyzengauer matritsasi).

Vazifalarni to‘rt toifaga bo‘lish mumkin: shoshilinch va muhim, muhim lekin shoshilinch emas, shoshilinch lekin muhim emas, va shoshilinch ham, muhim ham bo‘lmagan ishlar. Bu tartib rahbarning diqqatini eng zarur vazifalarga qaratishga yordam beradi.

Kunlik, haftalik va oylik rejalashtirish.

Reja tuzish odati samarali natijaga erishishda muhim. Masalan, direktor bir haftalik ish rejasini tuzib, har kuni natijalarni tahlil qilishi mumkin.

Delegatsiya qilish.

Rahbar barcha ishni o‘zi bajarishga harakat qilsa, vaqtni yetarli darajada samarali ishlata olmaydi. Shuning uchun ayrim vazifalarni o‘rinbosarlar yoki mas’ul xodimlarga topshirish zarur.

Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish.

Elektron kundalik, onlayn rejalashtirish platformalari (Google Calendar, Trello va boshqalar) vaqtni tejash va jarayonlarni tizimlashtirishga yordam beradi.

“Vaqt yo‘qotuvchilar”ni kamaytirish.

Ortiqcha majlislar, keraksiz telefon qo‘ng‘iroqlari, tartibsiz ish muhitini kamaytirish orqali vaqtni unumli ishlatish mumkin.

“Pomodoro” texnikasi yoki qisqa vaqt segmentlari bilan ishlash.

25 daqiqa davomida faqat bitta vazifaga e’tibor qaratib, keyin qisqa tanaffus qilish konsentratsiyani oshiradi. Bu usul o‘qituvchilar va o‘quvchilar uchun ham samarali bo‘lishi mumkin.

Xulosa

Ta’lim muassasalarini samarali boshqarishda time menejmentning ahamiyati beqiyosdir. Vaqt – inson hayotidagi eng cheklangan va qaytarilmaydigan resurs hisoblanadi. Ta’lim jarayoni esa o‘zining murakkabligi, ko‘p qirrali faoliyatlarni o‘zida mujassam etgani bois, vaqtni oqilona taqsimlashni yanada muhim qilib qo‘yadi.

Avvalo, rahbarlar uchun vaqtni to‘g‘ri boshqarish – bu nafaqat shaxsiy ish unumdorligini oshirish, balki butun jamoa faoliyatini samarali yo‘lga qo‘yish imkoniyatini beradi. Agar rahbar ishlarni strategik va taktik rejalar asosida tashkil etsa, pedagoglarning ham, o‘quvchilarning ham ortiqcha vaqt sarfi kamayadi va bu ta’lim sifati oshishiga olib keladi.

Ikkinchidan, o‘qituvchilar uchun vaqtni to‘g‘ri rejalashtirish – darsga puxta tayyorgarlik ko‘rish, o‘quvchilar bilan individual ishlash, tarbiyaviy jarayonlarga e’tibor qaratish imkoniyatini yaratadi. O‘z vaqtini oqilona boshqara olgan pedagog o‘z kasbiy faoliyatida yuqori natijalarga erishadi, ijodiy ishlashga ham ko‘proq imkon topadi.

Uchinchidan, ta’lim muassasasida vaqtni boshqarishning samarali yo‘lga qo‘yilishi butun ta’lim tizimiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Maktab, kollej yoki universitet rahbarlari tomonidan joriy qilingan time menejment tizimi natijasida:

- hujjat yuritish tartibga solinadi;
- yig‘ilishlar qisqa va samarali bo‘ladi;
- ortiqcha byurokratik ishlarga sarflanadigan vaqt kamayadi;
- innovatsion g‘oyalar va loyihalarni amalga oshirishga ko‘proq imkoniyat yaratiladi.

Shunday qilib, ta’lim muassasalarini boshqarishda time menejment nafaqat rahbarlar, balki pedagoglar, o‘quvchilar va hatto ota-onalar uchun ham bevosita foyda keltiradi. Vaqtni oqilona taqsimlaydigan ta’lim muassasasi zamonaviy, raqobatbardosh va samarali

5-Sentyabr, 2025-yil

tashkilotga aylanadi. Bu esa o‘z navbatida, jamiyatda barkamol shaxsni shakllantirishga, milliy taraqqiyot va innovatsion rivojlanishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sodiqova, Sh. «Maktabgacha pedagogika». – Toshkent, 2013.
2. Qodirova, F., Toshpulatova, Sh., Azamova, M. «Maktabgacha pedagogika» (o‘quv qo‘llanma). – Toshkent, 2013.
3. O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi o‘rta maxsus, kasb-hunar ta’limi markazi. «Maktabgacha ta’lim pedagogikasi». – Toshkent, 2011.
4. Sh. Shodmonova. «Maktabgacha ta’lim pedagogikasi». – Toshkent, 2008.
5. Brayan Treysi
“Тайм менеджмент”

Global
Science
Publication